IZBIRA TEME IN PRIPRAVA ZA OBJAVO

Zagotovo je objava ugotovitev in rezultatov ena zaključnih faz znanstveno raziskovalnega dela. Opustitev te faze bi pomenila nezaključeno raziskovalno delo in tveganje, da pomembne ugotovitve nikoli ne bi dosegle javnosti in s tem mogoče vplivale na nadaljnje raziskovalno delo in odločitve drugih strokovnjakov. Obenem pomeni objava rezultatov pošteno oddolžitev in seznanitev z rezultati za tiste, ki so v raziskavi sodelovali ali pripomogli k njeni uresničitvi.

Vendar pa objava ne pomeni vedno le zaključne faze raziskovalnega dela. Po znani prispodobi, *kaj je bilo prej, jajce ali kokoš,* je lahko zaključek raziskave izziv in začetek novega raziskovalnega ciklusa. Tako postane za dotičnega posameznika raziskovanje in razvijanje izziva v raziskovalni problem in rezultate način življenja in ustvarjanja, in ne le panično prijavljanje projektov in lovljenje dogovorjenih datumov.

Pogosto vpliva na izbiro teme problemski pristop, izhajajoč iz potreb v praksi. Namen tega prispevka je odgovoriti na nekatera aktualna vprašanja (in strahove) bralcev in piscev, ki so se odločili, da bi svoje delo objavili. Obenem je namen poudariti nekatere osnovne zahteve za pripravo pisnih del, temelječih na *Navodilih avtorjem.* Na aktualnost te teme, ki sem jo izbrala, so vplivala mnenja in predlogi recenzentov, sodelujočih pri objavah prispevkov in člankov v Obzorniku zdravstvene nege v preteklem letu.

Izbira področja za pripravo teme

Osnovno iskalno polje za izbiro teme predstavlja raziskovalcu njegovo raziskovalno področje ali natančneje raziskava z opredeljenim raziskovalnim problemom. Oblikovanje raziskovalnega problema je raziskovalec razvil na osnovi lastnega izkušenjskega dela, na osnovi predhodnih ugotovitev ob pregledu domače in tuje literature in pogosto – na osnovi intuicije. Temeljno pri tem kriteriju za izbiro teme je raziskovalčevo *poznavanje* znanstveno-strokovnega področja in ugotovitve, ki temeljijo na dokazljivosti.

Nadaljnji kriteriji za izbiro teme so zanimivost ali presenetljivost rezultatov, aktualnost rezultatov glede na sedanjost, vzporednost rezultatov glede na polemike in odmeve v javnosti v nekem prostoru, namenskost glede na ciljno skupino bralcev. Pri zadnjem kriteriju izbere raziskovalec temo glede na zahtevnost posameznikov v ciljni skupini, glede na njeno predhodno poznavanje in seznanjenost in glede na specifičnost obravnavanega problema. Tako bo priprava in izbira teme na primer *za temeljno zdravstveno nego za aktivnost telesne čistoče in urejenosti – kopanje dojenčka* za učeče se študente v prvem letu študija drugačna kot za medicinske sestre specialistke na neonatalnem področju v enotah intenzivne terapije.

Izbira vrste dokumenta in oblikovanja besedila

Glede na namen pisnega dela se raziskovalec odloči in izbere vrsto dokumenta za izbrano temo. Če želi osvetliti določen problem in predstaviti njegove osnovne značilnosti, primerjati do sedaj znane teorije, koncepte in modele tega pojava, bo primerna vrsta dokumenta teoretski članek. Za predstavitev poteka raziskave in neposrednih rezultatov bo pisec izbral empirični članek. Pri tem mora natančno upoštevati zakonitosti in vključiti vse vitalne elemente empiričnega članka: teoretična izhodišča, namen in opredelitev raziskovalnega problema, hipoteze, vzorec ali populacijo, način zbiranja podatkov, postopek, rezultate, razpravo in sklepne ugotovitve (Kališnik, Zabavnik Piano, 2000). Za objavo izvirnih rezultatov bo pisec izbral izvirni znanstveni članek. Izvirni znanstveni članek predstavlja samo prva objava originalnih raziskovalnih rezultatov v takšni obliki, da se raziskava lahko ponovi, zaključki pa preverijo. Več o vrstah in tipologiji dokumentov si lahko bralci Obzornika zdravstvene nege preberejo v Tipologiji dokumentov v sistemu Cobiss (http://izum.si/scripts/flt?1=bibliografije/tipologija_dokumentov.html&lang=WIN).

Ključne zahteve pri oblikovanju besedila in vsebin so opisane *v Navodilih avtorjem prispevkov* ali v *Navodilih za predložitev prispevkov* in se lahko nekoliko razlikujejo med posameznimi strokovnimi revijami. Tako je za pisca prvi in nujen korak, potem ko je izbral temo, da izbere ustrezno revijo (upoševajoč namen in cilje revije) in se natančno seznani z navodili, ki jih izbrana revija navaja. V njih so opisani stil pisanja, predstavitev, način citiranja in navajanja referenc ter postopek za predložitev, pregled in odobritev prispevkov. V *Obzorniku zdravstvene nege* so nova navodila in postopek ocen in sprejemanja prispevkov in člankov opisani na notranjih straneh ovitka (Navodila ..., 2001).

Za manj vešče pisce in za tiste, ki si upajo manj pogumno in svobodno sestavljati dele besedila in vsebine med seboj, je pomemben nasvet glede izbire vsebine. Pisec naj zavzame *izviren, enkraten, manj običajen zorni kot:* izbrano temo naj predstavi z zanimivega gledišča. Prav gotovo v članku ali prispevku ne bo predstavil raziskave v celoti. Postopno naj predstavlja njene preseke tako, da prežarči ali presvetli obravnavan problem in ugotovitve z različnih zornih kotov, izbranih glede na ciljno publiko ali aktualnost ugotovitev. Dobro izbrana tema bo zbudila bralčevo zanimanje in spodbudila njegovo razumevanje vsebine.

Oblika

Osnovna pravila pri pisanju prispevkov in člankov, na katera naj bo pisec pozoren in veljajo za večino primarnih dokumentov, so (French, 1998; Kališnik, Zabavnik Piano, 2000):

- *Aktualnost problema in prepričljivost* raziskovalčevih trditev bosta vplivala na odmevnost dokumenta v domači in mednarodni znanstveno-strokovni javnosti. Uspešnost tega bi lahko v prihodnosti vplivala na vključitev raziskovalčevih ugotovitev v svetovni sistem znanstveno-strokovnih informacij (Kališnik, 2000).
- *Jasen in določen uvod:* v teoretičnih izhodiščih naj bodo jasno in prepričljivo predstavljeni namen in cilji ter način, kako jih doseči.
- *Zgradba:* zaporedje vsebin in besedilo naj pisec uredi enostavno, da bosta branje in razlaga za bralca nezahtevna in jasna.

– *Jasnost:* predstavljeni argumenti morajo biti preverjeni in morajo zagotavljati jasen in nedvoumen proces razmišljanja in povratne informacije.
– *Način pisanja:* priporočjiva je raba tretje osebe, ki predstavi pisni izdelek v nevtralni obliki in verodostojnejši. Pisec naj se izogiba rabi oblike *jaz* ali *avtor.* Obenem naj ne navaja nezanesljivih dokazov.
– *Jasen in določen zaključek:* v tem delu pisec povzame glavne ugotovitve in predstavi morebitne omejitve pri svojem delu.

Bralce *Obzornika zdravstvene nege* bi želela opogumiti in spodbuditi k pisanju in pripravi njihovih del za objavo. Odgovori recenzentov in sprejemljivost prispevkov s popravki in dopolnitvami naj ne pomenijo odvrnitve piscev. Prav tako ne pomeni zavrnitev prispevka njegovo negativno vrednotenje – lahko da je bil prispevek z zelo podobno vsebino pred kratkim objavljen ali je ravno v pripravi za tisk.

Zlasti bi želela spodbuditi študente zdravstvene nege dodiplomskih in podiplomskih študijev, naj se opogumijo in predstavijo svoja zaključna dela in raziskovalne naloge. Prav gotovo naj se ne zadovoljijo in naj ne predstavijo svojih del v sedanji obliki. Usmerijo naj se na že omenjeni žarek in presvetlijo ključne elemente raziskave. Diplomski, magistrski ali doktorski nalogi naj dodajo novo globino in jo dopolnijo z uporabnostjo na kliničnem področju. S tem bodo oblikovali izviren in zanimiv pisni prispevek, primeren za objavo.

Na ta način bi se veliko originalnih zaključnih nalog dotaknilo širšega kroga uporabnikov in raziskovalcev. Veliko zanimivih ugotovitev in spoznanj bi uspeli rešiti nemega in pasivnega prašenja na knjižnih policah šol in fakultet.

In če do sedaj še nisem uspela opogumiti tistih najbolj vase nezaupljivih posameznikov, ki se bojijo kritike javnosti, potem bi te poskušala spodbuditi z naslednjim spoznanjem in tolažbo mojih učiteljev: *S tistim trenutkom, ko delo oddaš, ga presežeš.* Ob ponovnem pisanju in objavi bi lahko bilo še boljše in popolnoma drugačno od trenutnega. Samozavest je zrelost in posameznikova svoboda, da se v vsakem trenutku svojega staranja ozre nazaj in reče sebi, svojim sedanjim učencem in kolegom: *takrat sem napisal tako, delo sem razvijal naprej in danes menim drugače kot takrat.*

Literatura

1. French S. Developing research ideas. V: French S. Practical research: a guide for therapists.Oxford: Butterworth-Heinemann, 1998: 20–4.
2. Kališnik M. Metodologija raziskovalnega dela v biomedicini: Etape znanstvenoraziskovalnega dela. V: Kališnik M. Na področju biomedicine. Ljubljana: Medicinska fakulteta UL, Inštitut za varovanje zdravja RS, 2000: 9–19.
3. Kališnik M, Zabavnik Piano J. Kako oblikujemo primarni dokument. V: Kališnik M, Zabavnik Piano J, Rožić Hristovski A. Uvod v znanstvenoraziskovalno metodologijo na področju biomedicine. Ljubljana: Medicinska fakulteta UL, Inštitut za varovanje zdravja RS, 2000: 36–54.
4. Navodila avtorjem prispevkov. Navodila za predložitev prispevkov. Urbančič K (ur.). Obzor Zdr N 35; 2001.
5. Tipologija dokumentov za vodenje bibliografij del v sistemu Cobiss (http://izum.si/scripts/flt?1=bibliografije/tipologija_dokumentov.html&lang=WIN). 15. 6. 2000.

Priporočena literatura

1. Cook R. The writer's manual: a step by step guide for nurses and other health professionals. Abingdon, Oxon: Radcliffe Medical Press, 2000.

Mag. Klaudia Urbančič, univ. prof. zdr. vzg., višja predavateljica